

# Katechetika 1

© Ludvík Dřímál, 2018



# Struktura předmětu

- Úvod
- 1. oddíl: Katecheze jako služba Božímu slovu
- 2. oddíl: Katecheze jako výchova křesťanské víry
- 3. oddíl: Katecheze jako činnost společenství církve
- Závěr



# Úvod: etymologie pojmů

• **κατηχεῖν**

Rozezvučet (něco)  
se záměrem probudit  
odezvu



• **κατέχειν**

Udržovat, zadržovat  
(v majetku, ve vězení,  
v paměti)

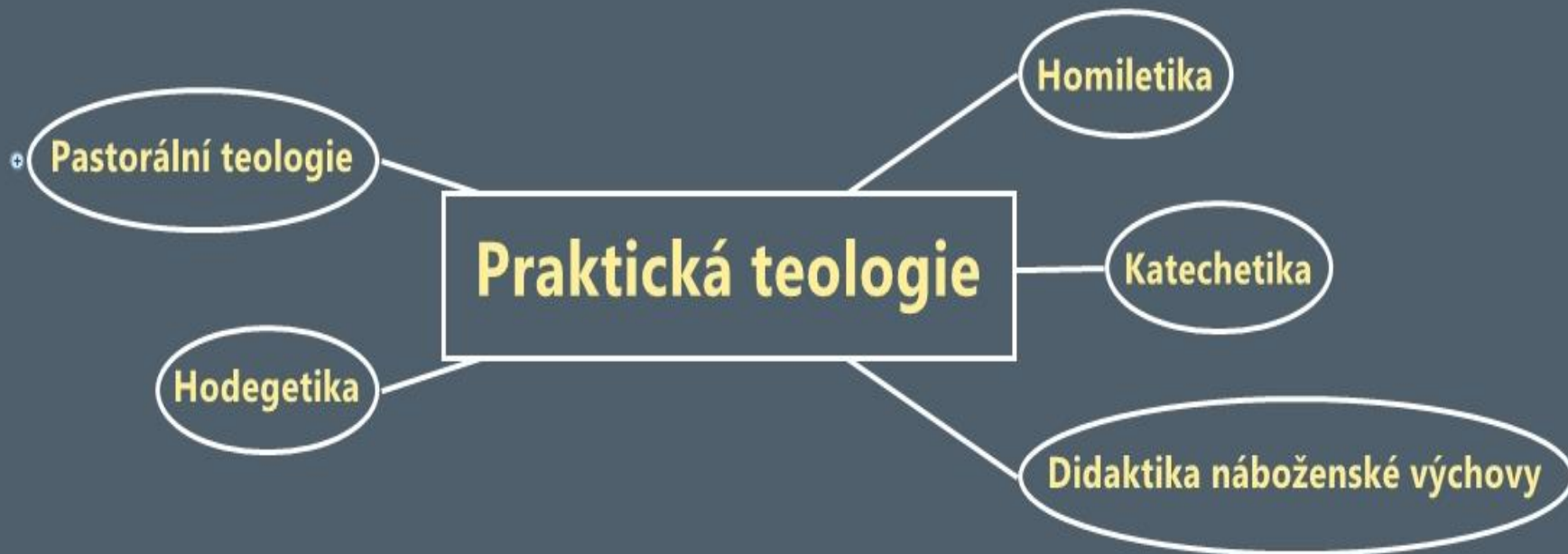


# Úvod: Katecheze

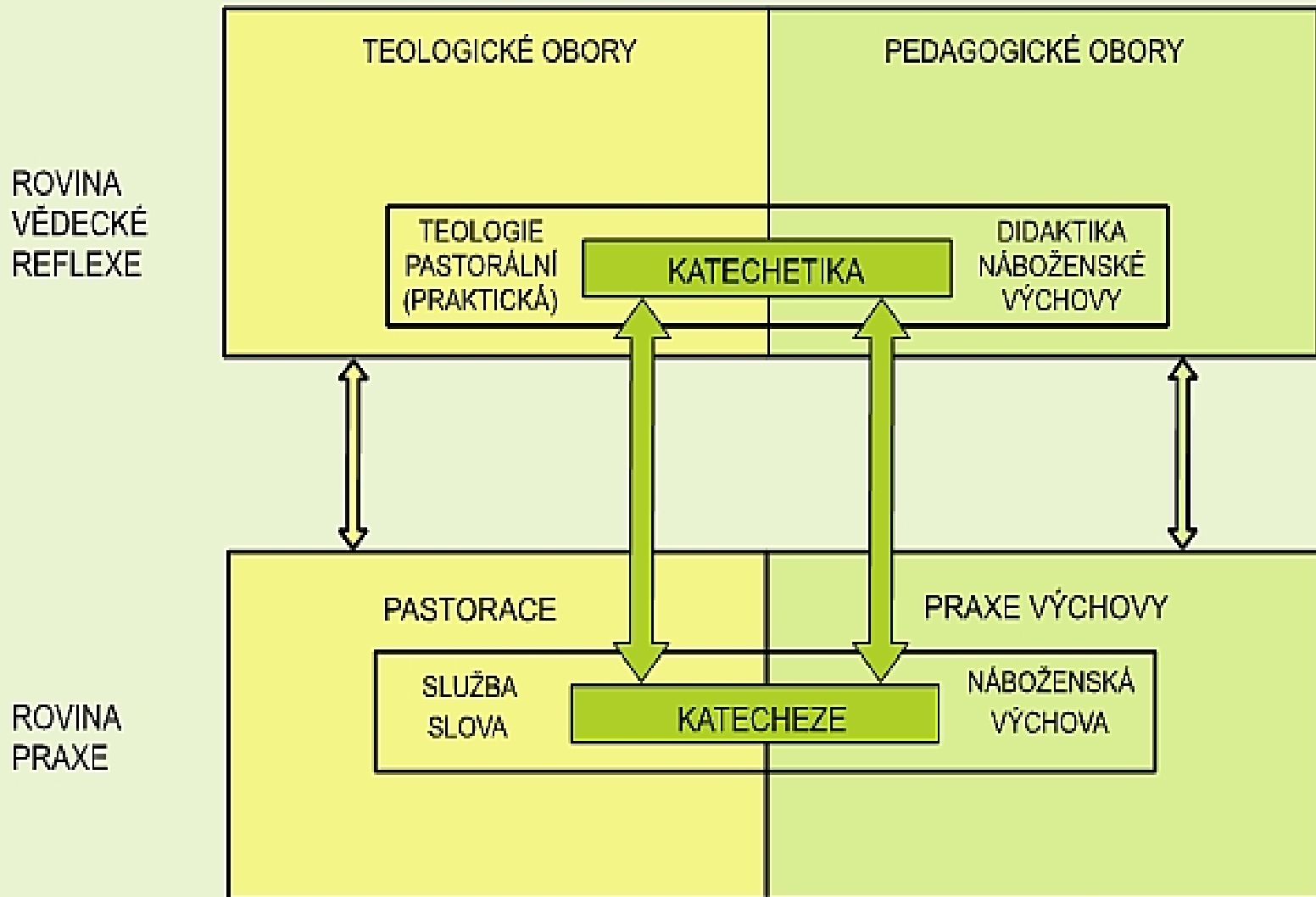
- Bůh se zjevuje, oslovuje člověka a povyšuje ho k partnerství v dialogu
- „Žádoucí“ odpověď člověka na Boží sebesdílení: křesťanská víra
- Katecheze: pomoc církve k této odpovědi

# Úvod: Katechetika

- je systematická reflexe katecheze
- jako samostatná vědní disciplína se objevuje v r. 1567 na TF Katolické univerzity v Lovani
- je disciplína s dvojím zaměřením



# KATECHEZE A KATECHETIKA V RÁMCI TEOLOGICKÝCH A PEDAGOGICKÝCH VĚD





# Katecheze v NZ

- Činy a učení Ježíše Krista
- Katecheze na cestě do Emauz (Lk 24,13-35) jako obecný archetyp katecheze

## Dva učedníci

Opouštějí své společenství  
Rozmlouvají spolu  
Nepoznávají Ježíše  
Vyprávějí Ježíši o Ježíši  
Nechávají mluvit Ježíše  
Chtějí mít Ježíše u sebe  
Vracejí se nazpět  
do společenství

## Ježíš

Připojuje se k učedníkům  
na jejich cestě  
Vstupuje do dialogu („dává jim  
slovo“)  
„Otevírá jim oči“ s odvoláním  
na Písmo, které znají  
Čeká na jejich pozvání  
Zjevuje se jim ve viditelném  
znamení  
Stává se opět neviditelným



# Co vyplývá z Ježíšova příkladu pro katechezi?

- **Doprovází člověka na určitém úseku jeho cesty ve víře**
- **Zajímá se o celého člověka**
- **Vede s ním dialog**
- **Respektuje jeho cestu víry**
- **Pomáhá mu nejen výkladem, ale uvádí jej k účasti na Božím životě**

# Katecheze prvotní Církve

- Výklad hlášaného poselství (Sk 18,25; 21,21; Ř 2,10; 1 K 14,19; Ga 6,6)
- Povzbuzování konvertitů



# Dějiny katecheze: starověk

*Katechumenát* (2. – 6/7. stol.):

**Církevní instituce pastoračně-liturgického typu  
pro formaci dospělých, kteří:**

- **touží stát se křesťany**
- **vymezí si čas k prohloubení své víry**
- **nechají se doprovázet zkušenými křesťany**
- **využívají prostředků církve**

spis *De catechizandis rudibus* (sv. Augustin)

# Dějiny katecheze: středověk

## **Specifické problémy:**

- nesrozumitelnost
- negramotnost

## **Místa katecheze:**

- kostel
- domácí prostředí

# Dějiny katecheze: středověk

## **Pomůcky katecheze:**

Obrazy, sochy, korouhve, betlémy, křížová cesta, tzv. boží hrob...

Dramatizace biblických událostí  
(např. Pašije)

# Dějiny katecheze: novověk

- **Epocha katechismu (od tridentského sněmu do 2. vat. sněmu - přibližně 400 let)**
- **Období katechetického hnutí (od konce 19. století do 2. vat. sněmu – přibližně 80 let)**
- **Období po 2. vatikánském sněmu (od konce 2. vat. sněmu do konce 20. stol. - 35 let)**



# Epocha katechismu

- V centru katecheze je katechismus – (později jako tištěná kniha)
- Obsahuje souhrn křesťanské nauky uspořádaný ve formě otázka-odpověď
- Metoda katechizace: memorování textu katechismu



# Období katechetického hnutí

1. zaměření **pedagogické** (týká se zejména obnovy metody katecheze)

- Tzv. Mnichovská metoda (5 formálních stupňů: příprava, podání, vysvětlení, uživotnění, „doprava“ – vyvození poučky k zapamatování)



# Období katechetického hnutí

2. zaměření **kérygmatické** (týká se zejména obnovy obsahu katecheze)



- J. A. Jungmann: namísto scholastické teologie je třeba hlásat dějiny spásy
- Ve středu hlásání je osoba a dílo Ježíše Krista

# Význam 2. vat. sněmu pro katechezi

- Učení sněmu: východisko pro obnovu identity katecheze
- **Dimenze obnovené identity** katecheze:
  - ❖ Dimenze biblická
  - ❖ Dimenze evangelizační a misijní
  - ❖ Dimenze antropologická (potvrzení tzv. antropologického obratu v teologii a posléze v katechezi)



# Prioritní skupina adresátů: dospělí

Katechezi dospělých je třeba považovat za hlavní formu katecheze, protože se vztahuje k osobám schopným plně zodpovědného souhlasu a závazků (srov. VKD čl. 20)

Studium a popularizace teologie nestačí,

- ❖ protože se jedná o výchovu ve víře a lásce vůči Bohu i církvi;
- ❖ protože se jedná o pokračování procesu inkulturace křesťanské víry v našem národě

# Situace po 2. vat. sněmu

Období rychlých změn, hyperaktivismu, hledání včetně extrémů,  
napětí, krize

- Reakce magisteria: oficiální dokumenty
  - ❖ *Všeobecné katechetické direktorium* (1971)
  - ❖ *Uvedení do křesťanského života* (1972)
  - ❖ *Evangelii nuntiandi* (1975)
  - ❖ *Catechesi tradendae* (1979)
  - ❖ *Všeobecné direktorium pro katechizaci* (1997)

# Od přelomu tisíciletí do současnosti

## V církvi tzv. druhá etapa dokumentů

- ❖ *Proposer la foi dans la société actuelle* (1996)  
(Pozvat současnou společnost k životu z víry)
- ❖ *Katechese in veränderter Zeit* (2004)  
(Katecheze ve změněné době)
- ❖ *Texte national pour l'orientation de la catéchèse en France* (2006)  
(O směřování katecheze v dnešní době)
- ❖ *Evangelii gaudium* (2013)
- ❖ *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v České republice* (2015)

# Studijní literatura

- ALBERICH, E. a DŘÍMAL, L. *Katechetika*. Praha : Portál, 2008.
- DŘÍMAL, L. Cesty katecheze. Revue *Cesty katecheze*, 2009, č. 1, s. 9-11.  
[www.cestykatecheze.cz](http://www.cestykatecheze.cz)
- *O katechezi. Studie DTI HK*. Ústí nad Orlicí : Oftis, 2009.



**Děkuji Vám za pozornost**

